

Dentin hypersensitivitet – fint navn på banal lidelse?

– Det er ytterst få pasienter som kommer til tannlegen og sier at det iser i tennene, men det er en hyppig og økende lidelse. Det blir heller ikke undervist i tilstanden i særlig grad, hvis det blir det i det hele tatt. Registrerer vi det? Og følger vi det opp, slik at vi vet om det vi sier har noen effekt? spurte Vibeke Kjærheim, førsteamanuensis ved Universitetet i Oslo, en nesten fullsatt sal.

Definisjonen på dentin hypersensitivitet er en skarp, kortvarig smerte, som utløses av mange ulike stimuli. Kunnskapen om lidelsen bygger i hovedsak på Brännströms hydrodynamiske teori fra 1963: En stimulus på dentinoverflaten forårsaker en væskeflow fra pulpa og utover i dentintubuli. Dette kan trigge reseptorer i nervene i pulpa og forårsake smerten som også er kalt ising i tennene.

Studier viser at det forekommer i 15 til 35 prosent av befolkningen, i alle aldersgrupper, men hyppigst mellom 20 og 40 år. Hypersensitivitet er vanligst på de flatene som pusses mest, og finnes derfor oftest i overkjevens sidesegmenter. Av utløsende faktorer svarer 80 prosent kulde, 23 prosent luft, 13 prosent varme, 21 berøring og sju prosent sure matvarer.

En skala der smerten graderes fra en til fire kan brukes i klinikken for å registrere hvilke tenner som er følsomme. Det vil gjøre det enklere å følge opp behandlingen over tid.

Eksklusjonsdiagnose

For å vite om dette er dentin hypersensitivitet og ikke noe annet, må en utelukke karies, infraksjoner, gingivitt, pulpitt og defekte fyllinger. Tannbleking gir dessuten ising i tennene i en kortere eller lengre periode.

Vibeke Kjærheim snakket om dentin hypersensitivitet for et lydhørt publikum.

Råd og behandling

Det viktigste rådet er forebyggende: Å anbefale puss med en mykere tannbørste og mindre kraft for å unngå retraksjon av gingiva. En bør bruke tid på pusseinstruksjon slik at en slipper lange, blottede tannhals. Hyppige inntak av sure matvarer og drikker bør også unngås.

Anti-isingstannpasta med kaliumsalter har en god effekt. Det finnes ingen «gullstandard» når det gjelder tannpasta, men kaliumsaltene er de mest brukte. De må imidlertid brukes over flere uker og to ganger om dagen.

En Cochrane-rapport fra 2006 støtter effekten av slike tannpastaer.

Tinnfluorid er det mest virksomme fluorforbindelsen mot dentin hypersensitivitet, men har vært borte fra tannpasta lenge på grunn av misfarging av tennene som bivirkning. Tinnfluorid uten misfargingseffekt er nylig gjeninnført i tannpastaer, og her er det kommet, og kommer, flere på markedet. Strontiumsalter er også kjent for å ha god effekt mot ising og er nå reintrodusert i nye tannpleiemidler.

Mange kalsium- og fosfatsalter vil danne pugging i dentinkanalene og forhindre at smertereflekser utløses. Tannpasta med slike salter kombinert med arginin har vist seg å gi øyeblikkelig og langvarig virkning.

Det er med andre ord godt håp om å få produkter som hjelper i fremtiden. Det er blant annet utviklet bioaktivt glass for å regenerere ben som også som har vist seg meggt effektivt mot ising.

Til bruk på klinikken er det utviklet spesielle pusespastaer med god effekt mot dentin hypersensibilitet, det finnes diverse spesialpreparater til dette bruk og i tillegg kan alle bondinger brukes hvis det trengs.

Tannbleking

Tannbleking er ofte årsak til dentin hypersensitivitet. Så mange som 75 prosent kan få plager. Pasienter som har retrahert gingiva eller problemer med ising fra før, bør få beskjed om at disse problemene kan foreverres ved bleking.

Tekst og foto: Kristin Aksnes